

Op 23 november 2009
overleed in het Koning Faisal Ziekenhuis
te Kigali (Rwanda)
onze medebroeder

Jaak (Hendrik) Lenaerts
Salesiaan-missionaris van Don Bosco

LENAERTS Jaak (Hendrik)

Hij was 80 jaar

Hij werd geboren te Linde-Peer op 2 december 1928.

Hij deed de eerste professie

te Groot-Bijgaarden op 2 september 1948.

Hij deed de eeuwige professie

te Oud-Heverlee op 30 april 1954.

Hij werd tot priester gewijd

te Oud-Heverlee op 5 mei 1957.

1947-1948	Groot-Bijgaarden	noviciaat
1948-1950	Farnières (Grand-Halleux)	filosofie
1950-1953	Sint-Denijs-Westrem	leraar-assistent
1953-1957	Oud-Heverlee	theologie
1957-1965	Kigali (St.-Léon - Kicukiro)	leraar-assistent
1965-1991	Kigali (Marie-Auxiliatrice) - Kimihurura	sociaal atelier
1991-1994	Musha - Umudugudu	jeugdcentrum straatkinderen sociaal atelier
1994-2009	Kigali - Kimihurura	directeur

Hij overleed te Kigali op 23 november 2009.

Liefdevolle en dankbare herinnering aan

De Heer

Jaak LENAERTS

Salesiaan-priester van Don Bosco
Missionaris in Rwanda van 1957-2009

Hij is geboren te Linde-Peer op 2 december 1928

Hij deed de eerste professie te Groot-Bijgaarden op 2 september 1948

Hij deed de eeuwige professie te Oud-Heverlee op 30 april 1954

Hij werd priester gewijd te Oud-Heverlee op 5 mei 1957

Hij is overleden te Kigali (Rwanda) op 23 november 2009

Hij is begraven te Kabgayi (Rwanda) op 25 november 2009

Hier sta ik dan
gegaan tot waar ik kan
aan de einder
aan de grens van het zijn
tot stilstand gekomen
door het geheim van het licht.

Ik stamel oude bijna vergeten woorden
over leven na de dood
over licht dat duisternis overwint
en ik herinner mij dat er geschreven staat
dat niets zal verdwijnen in de dood
dat wij elkaar weer zullen zien
en dat niets van jou
niets van mij
ooit verloren zal gaan.

De familie dankt u voor uw gebed en medeleven.

Begr. Witters Eksel & Meeuwen
011/734910 - 011/792470

HOMILIE

Geachte familieleden

Beste medebroeders en vrienden van onze medebroeder-missionaris

Nadat op 25 november in Kigali de medebroeders en vele, vele vrienden van Père Jaak afscheid genomen hebben en hem voor altijd aan de Heer toevertrouwd hebben, zijn wij deze morgen in zijn en uw parochiekerk samen om Jaak aan Gods warme Liefde toevertrouwen.

In de eerste lezing en het evangelie van deze viering herkennen we reeds een stuk van de levensgeschiedenis van Jaak (zijn roepnaam), Hendrik (zijn doopnaam), Kieb (zijn volkse naam) of in het kinyrwanja Cyuma. Zijn roepnaam Jaak wordt er zelfs in vermeld. *"Hij zag Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en diens broer Johannes,"* schrijft de evangelist. (Mc. 1,16-20) Zoveel jaren geleden was Jaak een van die leerlingen die Jezus achterna ging. En toen de tijd gekomen was - enkele jaren later - en Jezus Jaak opnieuw aankeek, heeft Hij zoals Paulus zonder grote woorden gezegd: *"Wee mij als ik het evangelie niet verkondig!"* (1 Kor. 9,16-23) Jaak heeft dat volgens zijn roeping en geaardheid, met zijn doorzettingsvermogen en zijn talenten gedaan. Meer dan 50 jaar leefde hij naar het woord Paulus op de Rwandese heuvels. Zoals Paulus werd hij er zwak met de zwakken om de zwakken te redden. Hij was er zo van overtuigd dat hij niet meer tegen te houden was. Wanneer enige jaren terug en nog dit jaar het in onze ogen duidelijk was dat Jaak misschien best hier zou blijven omwille van zijn ouderdom en verzwakking, dan dacht Jaak daar heel anders over. Hij moest toch nog zijn mensen helpen, en er zou nog een container komen voor zijn atelier, en hij zou nog de mis gaan lezen, en naar Musha gaan in het weekend. 'En de nodige verzorging...?', die zou hij wel krijgen van zr. Marie-Michel! Ja, Rwanda was zijn land en thuis geworden, zijn volk, zijn leven, tot het einde. Zo heeft de salesiaanse provincie bij de grote Afrikaanse Meren andermaal dit jaar afscheid genomen van een van die figuren, die in de annalen opgetekend blijven als salesianen-pioniers in Rwanda (in 2009: Jozef Fonck, Rik Claes).

Wie iemand herkent in het evangelie, in de bijbel, heeft het over een gezegend mens. Zijn herinnering wordt niet alleen bewaard in de annalen of in de volksmond, maar hij leeft verder in God zelf. Pater Jaak mag delen in de vreugde en het licht van de Verrezenen. Dat is vandaag ons geloof en daarom zijn wij hier samen in zijn parochiekerk en doen wij tot zijn gedachtenis wat de Heer zelf ons vroeg.

Hij is niet alleen Jezus achterna gegaan, hij heeft dat dan gedaan als een religieus, door Don Bosco geïnspireerd, vanuit een heel brede gemeenschap, meer dan 60 jaar als salesiaan en meer dan 50 jaar als priester. Zo werd hij door mensen gedragen zowel hier in Linde-Peer door zijn familie, door de missiekring, door deze parochie als in Rwanda door jongeren, volkse mensen en medebroeders-salesianen; en nu blijvend bij God geborgen.

Jaak of Hendrik werd in Linde-Peer geboren op 2 december 1928. Hij groeide hier op in een landbouwersgezin waar hij plichtsgetrouw leerde werken en delen. Zonder veel woorden en omhaal kreeg hij een grote dosis geloof en Godsvertrouwen mee.

Na de lagere schooltijd deed hij van 1940 tot 1947 zijn humaniorastudies in het Don Boscollege te Hechtel. Daar keek Jezus hem aan in het verhaal van Don Bosco, in de salesiaanse nabijheid en de verhalen van missionarissen op doortocht of vakantie. Zo wou hij Jezus ook wel volgen. Hij deed daarom zijn aanvraag om opgenomen te worden in het salesiaans noviciaat te Groot-Bijgaarden. Daar sprak hij op 2 september 1948 als salesiaan van Don Bosco zijn eerste religieuze geloften uit.

De volgende jaren kende Jaak of in de salesiaanse volksmond 'de Kieb' het gewone salesiaanse vormingscurriculum: twee jaar filosofiestudie te Farnières (Grand-Halleux), drie stagejaren te St.-Denijs-Westrem, vier jaar studie van de theologie te Oud-Heverlee. Tijdens zijn stagejaren was hij niet alleen assistent in het internaat, maar ook salesiaan-assistent in het werkhuis van de afdeling mechanica. Het gaf hem de kans om zijn technische en praktische kennis over motoren, lasposten en draaien bij te spijkeren. Hij behaalde er een diploma technische vakken. Het zou hem later in Rwanda goed van pas komen. Tijdens zijn

theologiestudie werd zijn levensproject nog duidelijker. Paulus achterna zou hij Jezus volgen en in Afrika als Gods getuige al opvoedend en onderwijzend het evangelie brengen bij kinderen en jonge mensen. Op 5 mei 1957 werd hij te Oud-Heverlee tot priester gewijd.

Enkele maanden later, het was 26 augustus 1957, vloog Jaak met Sobelair voor de eerste maal het duistere Afrika in , richting Bujumbura, om er het Licht te brengen en zelf licht te zijn. Enkele dagen later vinden we pater Jaak reeds in Kigali in de kleine artisanale school op de parochie Ste.- Famille; een jaar later in de hangars OCIR op de parochie te Saint-Léon en dan naar de beginnende Technische School te Kigali - Kicukiro. Hij was er gedurende 8 jaar opvoeder en leraar. De volgende jaren (1965-1991) woont Jaak in Kigali in de gemeenschap Marie-Auxiliatrice of Kimihurura en leidt hij daar een 'Atelier Social'. De technische kennis van Jaak rendeert nu ten volle. Hij mocht daar terecht fier op zijn. Via het atelier geeft hij heel wat jongeren en volwassenen en zo ook gezinnen betere levenskansen. Sommigen bleven jaren bij hem eerst als leerling dan als werkmán, anderen vertrokken na een korte opleiding om thuis een eigen zaak op te starten. In Jaak's werkhuis, zijn sociaal technisch atelier, konden ze steeds terecht om machines of gereedschap te gebruiken dat ze thuis niet hadden. Het is in die tijd dat Jaak de naam 'Cyuma' krijgt, een toenaam uit het kinyarwanda, wat betekent: 'de man van ijzer'. Deze man van ijzer stond immers altijd paraat wanneer er iets haperde. Als hij zelf geen tijd had, zond hij wel iemand naar zijn oud-leerlingen ambachtslui om iets uit te klaren of te herstellen. Vanuit heel het land kwamen ze bij hem aankloppen: zwarten en blanken. Voor allen had hij een luisterend oor en wanneer hij dacht: 'Hier kan ik helpen', dan gebeurde het ook, zonder veel woorden. Velen heeft hij gedepanneerd wanneer generatoren of waterpompen het lieten afweten. Pater Jaak was trots op dit werk. Maar meteen zag hij soms ook de keerzijde: mensen die mislukten, die het niet haalden omdat ze bij de start door sommigen te veel ondersteund waren en dachten dat alles wel van zelf zou lopen. Jaak wist dat er gewerkt moest worden en daarin gaf hij het voorbeeld. Hij was een doorzetter.

De volgende jaren (1991-1994) woont Jaak in op de parochie te Musha en werkt hij in het Jeugdcentrum Umudugudu, opgericht door zijn medebroeder Herman Schulz. Hij brengt er straatkinderen samen voor vorming in het atelier en pastoraal in de kapel. Zo kiest hij zoals Paulus voor de zwaksten.

In 1994 verhuist hij terug naar Kigali, nu naar het salesiaans huis te Kimihurura. Opnieuw ligt Jaak aan de basis van het ATS, het sociaal atelier, afdeling mechanica. Maar de gebeurtenissen en omwenteling van 1994 betekenden echter een hele ommekeer in de Rwandese samenleving. In het nieuwe en moderne Rwanda was een sociaal werkhuis niet meer leefbaar. Toch hield Jaak koppig vol. Zijn bureau bleef zijn 'bureau'. Het weinig werkvolk dat er nog was, kon nog steeds bij hem terecht voor speciaal gereedschap. En wat hij uitleende stond op hun fiche geschreven. Dat bleef zo tot vrijdag 29 oktober 2009. Tot in zijn laatste levensdagen hield hij alles nauwkeurig bij.

Vorig jaar in december mocht ik Jaak te Kimihurura ontmoeten en luisteren naar het verhaal van zijn vrienden. Zij getuigden van hem. Jaak was toen al 80 jaar voorbij. De oudere mensen in en rond Kimihurura zagen pater Jaak graag. Hij stond daar, gewoonlijk op zijn sloffen, met een knikkend hoofd, in een bruin plunje. Zo noemde men hem wel eens plagend: de bruine pater van Don Bosco. Hij zei niet veel en met zijn korte antwoorden en een lachend woordje erbij, ging er regelmatig wel een centje van hand tot hand, naar een arme die het goed kon gebruiken.

Als priester ging hij voor in de dagelijkse eucharistie. In zijn thuis, zijn Kimihurura, had hij zijn parochie. Elke avond even voor zes uur vierde hij in de huiskapel met enkele mensen en hij deed dat zoals dat volgens pater Jaak betaamde: kort en bondig. Op zondagen was het anders dan reed hij 50 km verder naar het Jeugdcentrum Umudugudu te Musha om er eucharistie te vieren. Daar was hij hun priester. 'Wie zou er gaan als hij niet ging?', repliceerde hij. Daarna reed hij verder naar het meer te Muhazi. Vanuit het salesiaans centrum bij het meer nam hij zwemmend zijn douche. De laatste maanden mocht hij dit echter niet meer van de dokter en op aanraden van zr. Marie-Michel. Deze zuster van de Bernardinnen, afkomstig uit Kaulille, was de beschermengel van pater Jaak. Wij zijn haar dankbaar want twee

tot driemaal per week, tot in de laatste levensdagen, verzorgde ze de voeten en benen van onze medebroeder. Na de verzorging zette Jaak zich vaak in de tuin van de zusters op een bankje. Hij genoot dan even van de rustige sfeer en had hij korte babbels met de zusters die voorbij kwamen. Wanneer een zuster al eens zei: 'Pater Jaak het is al laat, het is bijna middag. Moet je nog niet naar huis? Het middagmaal wacht op je.', dan trok Jaak zijn schouders lichtjes op en antwoordde laconiek: 'Ja ja, en dan... Het komt wel goed...Niet opjagen!'

Het mooiste wat je bij de oud wordende pater Jaak in Kimihurura kon zien, is bijna niet te beschrijven. Als Jaak er op zijn bank zat, kropen de kinderen mee op de bank. Ze gingen op de bank staan, trokken dan aan pater Jaak, namen zijn bril van zijn neus, speelden er mee, en rollebollen rond hem, en al spelend gaven de kinderen hem een knuffel. Ja, hij die heel zijn leven Gods liefde vorm gegeven had voor Gods mensen in Rwanda, mocht nu iets van die warmte voelen via de kinderen. Jaak liet alles rustig gebeuren, zonder zijn stem te verheffen. 'Waarom zou hij zich opjagen of verontrusten? Het zou wel allemaal goed komen.'

Op het feest van Allerheiligen hoorden we dan dat pater Jaak een hersenbloeding gekregen had. Nog even kon er een glimlach af en daarna was er de diepe slaap van de laatste dagen. Zr. Marie-Michel en zr. Steven, Mevr. Rita Waeben en medebroeders waren hem de laatste dagen veel nabij terwijl hij in het ziekenhuis intensieve zorgen kreeg. Jaak was blijkbaar klaar voor de grote reis. De valiezen die hij na zijn vakantie uit Linde-Peer had meegebracht waren nog niet uitgepakt, alsof hij echt van plan was verder te reizen.

Na het sacrament van de ziekenzalving heeft pater Jaak misschien heel zachtjes bij zichzelf gezegd: 'Alles komt wel goed.' Op 23 november is de Cyuma geplooid en vertrok hij naar de Heer, waar alles goed komt in de gloed en het Licht van de Verrijzenis.

Op woensdag 25 november 2009 namen zijn medebroeders, zijn vrienden en oud-leerlingen, de buurt, werkmensen en kinderen afscheid van hem in Kimihurua. De grote kerk was meer dan gevuld. De viering gebeurde in de volkstaal en met Rwandese

gezangen. Zo hoorde het pater Jaak graag. In de namiddag werd Jaak begraven, 50 km verder, op de salesiaanse begraafplaats bij zijn medebroeders te Kabgayi, Gitarama.

Goede mensen van Linde-Peer en verder, missievrienden en medebroeders,

Don Bosco dankt jullie voor de wijze waarop jullie onze medebroeder-missionaris door dit leven gedragen hebben. Daarom willen wij vandaag samen met jullie hier de Heer danken omdat Hij doorheen het gegeven leven van pater Jaak ons wat naderbij gekomen is, zichtbaar voor het volk in Rwanda. Wij geloven dat pater Jaak meer kracht gegeven heeft aan wat wij in deze adventstijd zingen: 'Het Licht schijnt in de duisternis, God ziet zijn volk aan'. Jaak mag nu zelf in dit Licht verder leven en zo blijft hij zijn volk - en ook ons - nabij.

*Jaak (Hendrik),
toen de Heer je aankeek,
bleef je staan,
en volgde Hem.
Je begreep
dat Zijn vriendschap en liefde
geen grenzen kent.
En je ging Hem achterna,
tot midden
in het zwarte Afrikaanse continent.*

*Vandaag danken wij je
om je salesiaan-missionaris zijn
op de heuvels in Rwanda.
Zoals Don Bosco wou je jonge mensen
kansen geven,
technische vaardigheden bijbrengen,
hun lot verbeteren en met hen
meebouwen aan hun toekomst
in hun volk en hun land.*

We zullen je herinneren

als een doordrijver,
volhardend en trouw,
in de keuze voor kleine mensen.
Ook toen je oud werd,
was je niet verontrust,
het zou toch goed komen.
Zo maakte je
je bemind bij jong en oud.

Onverwacht kwam de Mensenzoon
als een twijgje, weerloos en ontdaan.
Nu mag je thuiskomen, Jaak,
in de stad van vrede.
Voor mensen van vlees en ijzer,
van vrees en hoop,
voor jou
heeft Hij het Licht ontstoken,
voor altijd.

Jos Claes, provinciaal

Linde-Peer, Kerk Onze-Lieve-Vrouw, Onbevlekt Ontvangen

12 december 2009

DANKWOORD vanwege de missiekring

Eerwaarde Heren,
Beste familie en vrienden,

We zijn nu verenigd om het heengaan van Jaak te gedenken. In deze kerk waar hij gedoopt en gevormd werd, waar wij zijn eremis vierden en in september 2007 plechtig zijn 50 jaar priester-zijn vierden staan we hier vandaag afscheid te nemen, maar in geloof weten we dat hij verder leeft. Wij, de missiekring, voelen dit heengaan sterk aan. Jaak was onze laatste missionaris.

Einde juni, van dit jaar, had ik nog het geluk het werkterrein van Jaak in Kigali Rwanda te bezoeken. Omdat Jaak elke zondag, zelfs op zijn oude dag, op een van de heuvels eucharistie ging vieren vonden we hem niet thuis.

Een priester salesiaan heeft ons toen rondgeleid in de grote bergplaatsen en werkhuizen die Jaak opgebouwd had - waar Jaak verantwoordelijk was o.a. de afdeling mechanica, lassen, draaien en frezen -. Maar de werkhuizen waren gesloten omdat de naoorlogse regering zoveel taksen vroeg, zodat ze werkten met verlies. Ondanks de moeilijkheden heeft Jaak ontelbare mensen gevormd. De eerste jaren als technisch leraar en daarna als werkhuisleider. Hoeveel containers heeft Jaak naar Afrika laten verschepen? Jongens bezig houden met machines losdraaien en terug opbouwen dat was een goede leerschool.

Jaak was een stille werker. Geen woorden maar daden. Hij was een (stille) trouwe priester die rustig en vertrouwend op de Heer voortdeed na elke genocide... die van de jaren 60 - 70 - 80 en de grote volkerenmoord van 1993.

Jaak was niet alleen een ontwikkelingswerker, hij was vooral een echte, een goede missionaris. Iemand die kracht putte uit elke eucharistie. Zelfs tot op zijn oude dag wilde hij dat het werk van God gebeurde tussen de mensen. Werk bezorgen, een stiel leren en zo vrede en geluk brengen.

Jaak, wij willen u in deze viering dank zeggen voor uw trouw aan de roep van de Heer als missionaris, voor de vorming van duizenden Rwandese jongens. Gij geeft ze werk en een toekomst.

Ook dank aan uw familie die u steeds steunde en met raad en daad bijstond en u omringde. Ook dank vanwege de missiekring voor je bezoeken tijdens de vakanties en voor de lekkere koffie uit Rwanda. Wij hebben graag voor uw missie gewerkt.

Zorg nu vanuit de hemel voor nieuwe arbeiders om uw werk verder te zetten. Goede God, wat Gij in Jaak hebt uitgezaaid is nu geoogst.

Breng hem nu in het Paradijs.

Namens de missiekring van Linde-Peer.

